

וּנְלַעֲנֵד לַחֵן. וזכוכ ממנו ששליה ביד חייב לא קשב מידי לפתע כיצד היה עליה לרע מימי נשכמתה ספור חייב מיהא שליח ולא חושב חורב אלא לחייב את כשגלה ולא לפסוק את השליח, ושיקר בקשיתו הוא רק ממנו פניו פסוקו. [שם מלחמי שכיב גם כנחכי' שם, ולפניו יתאל עוד דגלא דברי בשיך נמי ייחא מה שליח ביד גולב]. ורל דביד אינם יכולין לפתע חייב בגלות, דאם בלא לחייבם משום שלוחו על אדם כמותו יכו כל בביד חייביו שכי שנתן על פלם הוא, דאפי' דק בשליחי אומר הככו מימי איכו נמי בשליחותה ודאדעהא דשליח ביד קטניו, ואי' כו' לכו ככוכו עשרה בני אדם דהיחא כמגדרין (דף ע"ח ע"א) ככוכו עשרה בני אדם בעשרה מקלות בין גבה אחת בין גבה אחר אז פסורין, וכיון דבמדי פסורין ממיחב בשונג פסורין מן בגלות. ומכ ששליח ביד גופי' חייב גלוח אלא דיינק ליה ככוכו עשרה בני אדם מחמת כשגלחים דפתיבו נמי כככוחו מלד שליחות, הוא משום דבאמת הוא בעלש הככו כולו בלא סיוע כשגלחים ומכ ששגלחים יודונים גם כס כאלו ככוכו הוא רק מלד דיחא דשליחות אכל לא שפיישו בשפעל ובלכך אינם מגרשים מעשב השליח בשפעל כאלו כשחשפו גם כס כשעשכו אלא בשליח שחייב על כככוחו ששפעל יודון ככד שכיב בשליח בלוחו אופן בשפעל לא היו לו מסייעים, עשאי' ביד של פיקר חייבם הוא רק מדיחא דשליחות דכוי כאלו עשו בשלמם ככ ודאי כס נידונים כעשרה שכיב בשליח בלוחו אופן שכיב ככד מכם דכיינו עיי שליחות ככוכו גם אחרים. ומי'שכ כיעב קהיית כקלכיה דכיון שאין ביד כשגלחין חייבין גלוח חייב מיהא שליח ביד מלד עלמו. [ומי'ש רשי' מכות (דף כ"ב ע"ב) ז"ל חיל כוסף לו רעשכ על הכוונת ומכ כ"ז גולב על ידו ולא דמי לככוכו עשרה בני אדם בעשר מקלות דאמרינן בכשששין כולן פסורין דכיהא אוקימנא לכ בגוסס כיהי אדם עכ"ל אינו שייך כלל לדברינו, דרשי' ז"ל לא מידי אלא משפוח דככ אחר זכ דס"ל לרענן דריב"ז דאחרין פסור ולדידכו כי' יסטר שליח ביד משום דכוי כעשרה כיהי זכ אחר זכ ולפני ככוכו שכוסף לו שלא כדון ככוכו מקודם מכות אחרות של חייב ופי' כולן מה, ופי' עשני דכיהי אוקימנא לכ בגוסס וז"ל כל זמן שלא מעשב גוסס מכהכוחת ככשששית כדלמי כהאחרין חייב לביע ואינו נידון כעשרה כיהי ואין כ"ז שייך לדברינו כלל דאין מכה כככוח עשרה כיהי ככיהא קהתיק מלכ ודכרע כיהי. ודכרע פשוטים כס כככוחר למעיין, אך מפני שכיהי חשב ששגלמו ממני דברי רשי' אלו אמרנו לבאר:]

[ב] אָךְ יֵשׁ לַשִּׁקָּף עֵינָי, וְדִלְמָא פִּד כְּאֵן לֹא נִפְסְרוּ עֲשָׂרָה שְׂכָרָיו בְּעֵשֶׂר מִקְלָתָא אֲלֵא מִשּׁוּם דְּכָל חַד וְחַד לֹא כִרְנוּ כּוּלָּו שְׂכָרֵי סִינְעוּ גַם אַחֲרֵים בְּמִיתָחוּ וְכַמֵּה שְׂסִיעַ כְּאֵחָד נִגְרַע מִמַּעֲשֵׂב חִבְרָה, מִשְׁאֵי־הַכָּה כִּשְׂעֵשׂוּ עֲשָׂרָה כִּרְיָא שְׁלִיחָה אֶחָד אֲרִישׁ שְׂדִינָם כִּפְשָׂרָה שְׂכָרָיו מִיַּת כָּל חַד וְחַד כּוּי כְּאֵלֹו כִּרְנוּ כּוּלָּו דְּכִרְיָא יֵשׁ לֹו שְׁלִיחָה שְׁלֵם וְאִתּוּ שְׁנֵי שְׁלֹו כִּרְנוּ לְגַמְרֵי וְכִיּוֹן דְּשְׁלֹוחוּ כְּמוֹהוּ כִּרְנוּ הוּא לְגַמְרֵי, דִּילֵי־כִּיג לֹא אֲמַרְיִין עֲשָׂרָה שְׂהָנוּ פְסוּרִין דְּכָל חַד בְּחֵשִׁי נִפְשִׁיב כִּרְג וְתֵאלֵה אִיכְפָה לֵן דְּשְׁלֹוחוּ שֶׁל חִבְרוּ נְמִי כִּרְנוּ לְגַמְרֵי בְּאִתּוּכָה שִׁמְכָה, וְתֵאלֵהי לִי אֲוִן לְסַבְרָה ז' מִדְּכִרֵי כִּרְשִׁיבָה בְּחֵי לְכִיב (דף כ"ג ע"ב) שור ואדם שדחפו לצור וכו' לענין כופר ולי של עבד שור חייב וכו' ואיכא למידק אשמעינן כר כהיך כבוד משלם את הכופר דכא כבוד פסור ממיחב כר דכריל ככוכו עשרה בני אדם כר דכיהי ד"כ פסורין כר מסתברא לי דליק אלא מידי דעי' לא אמרו אלא שככוכו עשרה בעשר מקלות דליכא איש כי יכב כל נפש אכל ככא כיון שדחפיו כיהי ככד השניק ליה ודמיחא דכי יכר' איש כור דכטי אחר אלא שש' ואפי' כשעקד אכן אחר יחד שאינו יכול ללחא ממנו חייבים, דאי לא אדחי עשרה כר מקלות ליהי שדקדכו שנים כגון אמת

כר הוא שאין מיתח כככל מתיחב אלא מה שנשאר ששכ קלב בלא זיקה בעלכ הוא דמתיחב. וכל דפריך התם בגיטין (דף ל"ט). ארענן דגמרי לכ לכ מאשכ אי הכי אפילו ישראל נמי [לא חכו כירשים משום דיואלין לחירות צמיתה הארזון] ולפי כריל לא דמיח כלל דכיון דירושכ בלכ חיבך ולא כיה ששכ אחר בלא ארון אין מקום לכשקפת העבדות כלל ושפיר עובד הוא את כירשים, יל דכוי פריך כיון דגמרת לכ לכ מששכ לא יכא עובד את כירשים דמיח דאשכ שאין זיקה לישות עובדת לירשים וכ"כ עבדות לא חכא עובדת לירשיב, ועיי משני אחר קרל וכהגמלחם אוחס לזניכס אחרים לרשח אשחכ דגלי רחמנא דליח ככו דין ירושכ. וכיון דלפיי' אין מיתח הארון פלמכ מתרת אלא מה שנשאר איכב ששכ בלא ארון הוא דכוי פיקר כמחיר משריב כשקדמה זכיה אחר מחיים דגר חכ פירש למיתכ וזכ פירש לחיים שלא כיה שכות כלל לעבד להיח רגע בלא ארון לא ילא לחירות אלא לעבדות אכל כשששין ששיעבדו נפק ממייל יחד עם מיתח כגר ממכ ולא כפי שכות שחכו כו ככעלים כודאי לא מכוי זכ פירש כר דמי' קדמה הכשקפכ לזכייב כריל. ידעתי שיש לעקפק ולדחוק ולחלק ככוי אכל אכן לתרלי שיטת רשי' ז"ל קהתיק ולכוי לא כדחוק נפשי' ככל כריל ככדי לאוקמי בקושיא, ויחא לן יוחר לומר דהשקפת העבדות נמי בלכ יחד עם מיתח כגר ממכ וכמיתכ כיה דמשקפת כמו כשקפת שיעבד כששכון, ולכוי שפיר יש ללמוד משכון מעבד לרענן דהיכוי כיה נמי זכ פירש כר וכמשי'.

סימן כ

בענין שליחות לדבר עבירה.

ענף א.

[א] שִׁיטַת הַחוּם כביק (דף ע"ט ע"א ד"כ מתנו) דהיכא דשליח שונג יש שליח לדבר עבירה, וכ"כ בתרדכי ובאגודה שיק דבימי ובהג"מ רפ"ב דשלוהין מוכא בש"ך חרימ (סי' שמי' סק"ד), וכמכרשיל כיש"ש כפרק מרובכ (סי' ל"ג) כחכ שכן דפת רוב המכרשים, וככר רבו המדברים בענין זכ כספרי גדולי הכתרונים ז"ל. ורליהי כקלכיה (כי' שמי' סק"ד) שכחכ דרליכ כרורכ נגד שיטת ה"זכ' וסיעתם מכה דאמריק ככמניח (דף ל"ב ע"ב) מחי' רכא כוסף לו רע"כ אחר ומת כרי זכ גולב על ידו וכא ככא דשונג קרוב למדי הוא דאינפי אסוקי אדשחיה דמייהי חגישי כחדא רע"כ וקתני כיהי זכ גולב אחר רב שימי מוכרדעא דעשי כמניח ספח ליה רכא ככגוליה חיל אלו הוא מני וכהניח גולב ככדיי' קורח וכהני מוכה וכהלישי אומר כככו אלא חרי' מוכרדעא דעטכ דיינא גופי'ה, ואי ימחא דכיהא דשליח לא ידע שלוחו כמותו אפילו לדבר עבירה אם כן שליח ביד אמאי גולב כיון דאינו אלא שליח של ביד וכביד הוא כשגלחו, אלא ודאי דאפילו בשונג נמי אין שליח לדבר עבירה ומשריב שליח ביד גולב. ומסיק דו רליה כדורה. וכיה בלמח לכאורכ השוככ מלמח:

אחת דכוי רבוחא טפי כר ולמע בזה עכ"ל. ולכאורה כוונת דברי הרשב"א היא דכעבור עשרה צ"ח פטורין משום דכארי"א כרג רק מקלחו משא"כ ככל דכארי"א כרג כולו. וכן ראיתי נ"ס ים החלמוד ע"ס (דף ר"ג) שחירן לקושיית החוס' שהקשו ג"כ כקושיית הרשב"א מהכובו " צ"ח וכתב דלא דמי לכעבור " צ"ח כר דכחם פטור דכ"ח כרג רק מקלח נפש אבל ככל דדחפו אוחו צ"ח כ"ח כרג כל הנפש כמה שדחפו לצור משא"כ החס כ"ח מחלטי' מקלח נפש וכולם ביחד הרגו נפש שלם, ומסיק שכן נראה לו צדור לחלק הענינים, ומפרשו בגאונים ז"ל כתבו ע"י שדבר אחת צפיו וכיוון שמופתו לדעת הרשב"א ז"ל כרג, הנה חפסו גם הם כהנחתו בדברי הרשב"א, ולפי"ז נכוסף לו לרועה אחת ומת לריבין היו צ"ח לכחחיב בגלתי ואינם נידונים כעשרה שכעבור דכארי"א כרג נפש שלמה: **וג' ונראה** לדון דבר זה בעשרה שכעבורו. כארי"א נפש שלמה תליא בפלוגתא דרבנחא. דהוה הלעט

כסוגיא בסוכרין ע"ה ח"ר הכובו עשרה בני אדם בעשרה מקלות ומת בין צנת אחת בין צוכ אחר זה פטורין ר' יהודה בן צחירא אומר צוכ אחר זה באחרון חייב מפני שקורב אח מיתחו ח"ר יוחנן ושיניהם מקרא אחד דרשו ואיש כי יכב כל נפש אדם רבנן סברי כל נפש עד דאיכא כל נפש וריב"ז סגר כל נפש כל דכו נפש. וכתב רש"י ז"ל בבב"ק (דף " ע"ב) כולו פטורין שאינו ידוע ע"י מי נהרג, וכונחו דאין לומר דטעמיהו דרבנן דפטורי צ"ח כ"ח רק משום האי טעמא גופיה שצ"ח דהיינו כל נפש עד דאיכא כולה נפש דאי"כ ריב"ז דחיה ליה אפילו כל דכו נפש אחת פוטר צ"ח ליחייבו כולם, ולכ"י כתב דצ"ח איכא פטורא אחרינא שאינו ידוע ע"י מי נהרג ולכן ריב"ז נמי מודי דפטורין. וכן מצואר בשמ"ק צ"ק ע"ס בשם תלמידי הרי"ף וז"ל בין צ"ח כר בין צ"ח פטורין משום דאין ידוע ע"י מי נהרג צ"ח פטורין משום דרשינן נפש כולה נפש משעת אבל ליכא למימר דמאי דפטורי רבנן צ"ח היינו משום כל נפש דאם כן ר"י דפליג פליהו דרבנן ודריש כל דכו נפש ליחייב נמי צנת אחת עכ"ל. וכה דחשבינן לה לר' יודק, צחירא כאינו ידוע ע"י מי נהרג ולא אמרינן דנהרג על ידי כולם כל אחד בכל דכו נפש וליחייבו כולם, ל"ל משום דאי"א לפמוד על למנומו של דבר אם הרגו כולם כאחד בדיוק דאפשר שקדם אחד מהם וצ"י כיב צכ"י להמית. ולפי"ז אלו הכעבור עשרה בני אדם צתקל אחד שבודאי כולם כאחד בדיוק הרגו וידוע שנהרג ע"י כולם מכארי"א צתקל אחד ליד מחלוקת דריב"ז ורבנן דלרוב"ז כולם חייבים בכל חד וחד קרינן כל דכו נפש ולרבנן פטורין דכולה נפש צעינן. מיכו לרבנן נמי איכא לספיקי דשקא אטיג דלא מחייבי אחרת נפש מ"ת צתקל אחד שאני, וכה דכתבו רש"י ותלמידי הרי"ף דפטורא דצ"ח הוא המשום שאינו ידוע ע"י מי נהרג כ"א אי לאו ככי היו כולם חייבין לאו אליבא דריב"ז לחוד אחרוב אלא אף לרבנן משום דאלו הוה ידוע שהרגו צ"ח ינעש היו חייבין גם לרבנן, או דילמא אפילו צכ"י נמי לרבנן פטורין דגם זה מקלח נפש לכל חד מקרי, ולא נלכו לטעמא דאינו ידוע מי הרגו אלא לריב"ז. אף להרשב"א ז"ל שכבחנו למעלה בודאי ז"ל דצתקל אחד לרבנן נמי חייבין, [כנו שבוחר להלן], דאלי"כ שוב יקשה ארשא דמחייב את השור בכופר מרבנן דהלכתא כוותיהו. במצואר מה דלדעת הרשב"א כעבור צתקל אחד חייבין גם לרבנן ונדעת רש"י ותלמידי הרי"ף אין הכרע ד"ל דלרבנן פטורין משום מקלח נפש, אבל כ"א מיכא מוכח אליבא דכולהו דכעבור צ"ח צתקל אחד וצ"ח כ"ח כרגו כולו בודאי חייבין גם לרבנן שכי נדע שצ"ח הוא וכולה נפש נמי יש כאן:

אצל רש"י ז"ל גופיה בסוכרין ע"ס שפכ אחת ודברים אחרים לו צוכ, שכתב ח"ל כל דכו נפש כר ומיכו כיבא דכעבור צ"ח לא קטלינן לכולהו דאיש כי יכב אחר

רחמנא ולא שנים שהכובו עכ"ל. הרי דצ"ח אין בטעם לפי שאינו ידוע מי הרגו אלא פטורא אחרינא איכא איש ולא שנים, [ומסתמא נמלאה דרשה זו צאחה מקום אלא חז"ל]. ולפי"ז אפילו הכובו צתקל אחד שידוע מי הרגו מ"ה פטורין אפילו לריב"ז דשנים יניחו. וכן החוס' בבב"ק (דף ר"ג ע"ב ד"ה לענן כופר) שהקשו ג"כ מהכובו " צ"ח כר ומחמת זה אוקמוה לכה דרצא דלא מיירי דחפוכו צ"ח אלא כ"ח צפ"ע נמי סבירא לכו דכך לי מקל אחד כמו " מקלות. וכן מצואר ברמב"ם (פ"ד מהלכות רולח כ"ו) הכיבו " צ"ח צ"ח מקלות בין שהכובו צ"ח בין שהכובו כאחת כולן פטורין ממיחת צ"ד שנאמר כל נפש אדם עד שיכיה אחד שהרג כל הנפש וכה"ה לשנים שדחפוכו או שכבשוכו לחוף המים עכ"ל, ודחפוכו לחוף המים דמי למקל אחד וידוע ששניהם הרגוהו ואפי"ה פטורין. וכה"ה לרש"י ז"ל דרשינן איש ולא שנים נראה מצואר דפטורין אפילו כשהרגו כארי"א אח כולו דמ"ה שנים יניחו. אף החוס' והרמב"ם אטיג דודאי פליגי ארשב"א ולדידכו צתקל אחד פטורין אליבא דרבנן מיהא, מ"ה עדיין לא מוכרח לכאורכ דס"ל כרש"י בדורשא דאחד ולא שנים דלפי"ז לריב"ז נמי פטורין, ד"ל דס"ל כרש"י בבב"ק ותלמידי הרי"ף דצ"ח דפטורין אף לריב"ז טעמא הוא משום שאינו ידוע מי הרגו אבל צתקל אחד שידוע שכולם הרגוהו צתקל אינם פטורים אלא לרבנן משום דהוי מקלח נפש אבל לריב"ז חייבין צכ"י, והרמב"ם שפכ כרבנן שפיר הוסיף לומר וכה"ה לשנים שדחפוכו, והחוס' דניקטי ארצא דשור ואדם שדחפו אטיג דלריב"ז כה"ה חייבין מ"ה שפיר מקשו מרבנן דהלכתא כוותיהו. ולפי"ז עיקר הפטור לרבנן משום מקלח נפש הוא, ודחפוכו שנים לחוף המים נמי מקלח נפש הוא לכארי"א להרמב"ם, וא"כ כיבא דכארי"א כרג כולו ידוע שכהו צ"ח ממש שפיר חייבין. אבל ז"א דכארי"א ע"ס כתיבו וז"ל וא"ת והא שור פטור מיהיה כר דצ"ח ד"ה פטור עכ"ל. ומדכתיבו דברי הכל ש"ה ד"ל דמדריב"ז נמי קשה לרבא. ואמאי הא דחפוכו צ"ח שידוע מי הרגו לריב"ז חייבין כונה, אטיג דלריב"ז נמי אטיג דחייב אחרת נפש מ"ה כה"ה פטורין משום דרשא דאיש ולא שנים. [וכן משנה ק"ה דברמב"ם נמי הכי ס"ל שהרי כתב עד שיכיה אחד שהרג כל הנפש ונחה שניה מלשון הש"ס שאבדו כל נפש עד שיכיה כולה נפש והוסיף מלח אחד שהרג, וי"ל שהוא משום דש"ס מפרש טעמא רק בצ"ח והוי פטורו רק משום מקלח נפש אבל ברמב"ם כולל בטעם זה גם לצנת אחת ולכן כתב עד שיכיה אחד שהרג כל הנפש, ד"ל דצ"ח פטורין לפי שאינו כל נפש וצ"ח פטורין לפי שאינו אחד. ואין דקדוק זה מכריע ויש לדחותו בקל כמובן]. ולפי"ז אליבא דכל בני רבנחא אפילו הרגו כארי"א כולה נפש נמי פטורין דאכתי שנים יניחו. נמלא דהאי דינא דהכובו עשרה צ"ח צ"ח כל אחד כולם נפש הליא בפלוגתא דרבנחא אלו, למאן דכער דרשא דאיש ולא שנים פטורין ולמאן דפטר צ"ח: המשום שאין ידוע מי הרגו הכא דידוע חייבין:

ועדיין יש מקום להשוות צוכ את הדעות ולחלק דעד באן לא פטרינן מאיש ולא שניה אלא היכא דכארי"א מהם לא כרג אלא מקלח נפש, דלדידן דכולה נפש צעינן לא נעשה מעשה בהיוב ע"י אחד ואנו לריב"ז למיכס משום ליחוף מעשי שניהם משר"ה אינם חייבין דאיש ולא שנים אחר רחמנא דצעינן " שיהא מעשה חיוב צאחד ולא ע"י שנים, אבל בגוונא דכתיבנא דכארי"א כרג כולה נפש דצמעטא ידיה לחוד נמי איכא כדי חיוב לא קרינן צכו כלל שנים שהרגו שאין ככאכ של זה משותפת עם זו של הצרו אלא כ"ח צפ"ע עלמו עבד מעשה חיוב, דלל מעשה הצרו מהכא קרינן בכל חד מינייבו איש כי יכב נפש וחייבין כמי שהרגו נפשות מיוחדות. ואין לומר מדריב"ז נשמע לרבנן, מדחזינן לריב"ז דאטיג דמחייב אצתקל נפש לחוד מ"ה שנים שהרגו כארי"א מקלח נפש פטורין אטיג דצמעטא כ"ח צפ"ע יש צו כדי חיוב בלא לידק הצד משום

יותר מהם בכוכבו בוא"ו שכיב בראשון בכדי להמית ונח
 האחרון וברנו שבראשון פטור אף לריב"ז כה"פ החס"ד
 סוכרין שם. [ועיי' בחי' ברש"י צ"ק (דף כ"ו ע"ב) ודריק
 ואבמ"ל]. והנה בכוכבו עשרה נתיא צנת אחת שכתבנו וברא"ח
 מגרע מעשה חצרו בראשון שבנה הכהא שילאכ צפועל על הברלח
 מכא"ח לא נעשית כולה מיתה ים לחקור הכהא זופרתא זו שילאכ
 צפועל היאך אנו רואין אותה, אם רואין אנו מעשה כל אחד
 ואחד כאלו היא נעשית רק בפני עצמה, ר"ל דכיון שאנו לריב"ז
 לחייב כל אחד מן העשרה רק על המעשה ידיה כמו שילאכ
 על ידו צפועל ולא על מעשי השעב האחרים שבו עמו לפיכך
 אנו לריב"ז לראות להכחות של המעשה בתי שלא היו כלל ונמלא
 שעשה כל אחד הכהא זופרתא ידיה לחודא על גיף בריא כמו
 שכיב קודם שהוכה ולא היה זה בכדי להמית, שהרי אלמלא
 באו גם המעשה והכוכבו ברא"ח שבה היה בגוף בריא וכה
 יכול לשאת את המכה של האחד ובשביל מעשי בני האחרים
 אין לחייב את זה, או דילמא שאין אנו רואין הכהא כרא"ח מן
 העשרה כאלו היא נעשית בפני עצמה ואלו לא הוכה צפועל
 כלל המעשה האחרים וגוף בריא היה אלא רואין אנו אותה
 כנעשית על גוף חולה ונחלש עד קרוב למיתה שבנה הכהא
 הקלה לחודא הוא מן לגמרי לפי שעי' בהכחות של המעשה
 האחרים נעשה כבר גופו של גולה הלש כ"כ עד שנמטעם כל
 דכו של העשירי מהם מיתתו נגמרה, דא"כ שבודאי אין לריב"ז
 מעשי השעב האחרים לענין לחייב את העשירי מ"מ זהו רק
 לענין לחייבו על גוף הכחות של המעשה שהוא לא עשאו,
 ר"ל שלא נחשב כאלו טייע גם הוא בראשון הכחות וקירוב המיתה
 בשעו בו המעשה האחרים בלירוף המעשה אחת, אבל מ"מ לא
 חשיבו אותן הכחות כאלו לא היו כאן בנתיאות אלא מופלין
 הן לענין זה נמישווי לגיף הברלח בהגם בכדי שיתחייב כבר
 העשירי על מכה כל שהיא שפכה הוא בלבדו בלא סיוע
 האחרים לפי שזכו שיפור הריגתו בן גוף הגב בראומה, ומה
 נ"י אם היה הלש מעלמו ונח אחר וברנו בנה זופרתא ועל לי
 אם חולשתו באה לו עכשיו מהכחות בני אדם אחרים בא מ"מ
 גוף הלש הוא. ומעשה נראה וגובה דכל הדברים הנ"ל שנתנו
 בפלוגתא דריב"ז ורבנן אינם נכונים ומה"מ הוא, אם נחשוב
 בדרך הראשון דרואין הכהא זופרתא של כרא"ח כאלו נעשית
 בגוף בריא א"כ מהכאה זו לחודא היה נשאר הי ובודאי פטור
 עליה מלד עצמה אף לריב"ז כה"פ, ומ"מ איתרין קרא דא"ש
 ולא שנים למיפטרניהו משה דהוה מחייבין לכו בשביל שכן
 בולט יחד בלירופם נעשית כולה מיתה אחת גלי קרא א"ש ולא
 שנים שאין מעשיהם מלטרפים לחייבם. א"כ נמלא דלריב"ז נמי
 אחא פטורא דא"ש ולא שנים לבי האי גווגא שאין במעשה
 כרא"ח מהם שיפור חיוב שאינם מלטרפים ואין מהם שוב
 הוכחה לריב"ז שכרא"ח רגם כולה נפש צפיע דיש שיפור חיוב לכל
 חד וחד וא"ל ללירוף מעשה חצרו שפטרנו ג"כ מהאי קרא, ואם
 נחפום בדרך השני שאנו רואין כאלו הכה בגוף הלש שגם
 בהכאה זופרתא ידיה לחוד ים בכדי להמית א"כ לאו מקלח
 נפש הוא לכל חד וחד אלא כולה נפש דלרבנן נמי חייב כה"פ.
 דעד כאן לא פטרי רבנן אלא גווסם צידי אדם שלא נשאר בו
 אלא מקלח נפש אבל נח נעשה גווסם אלא נחלש צידי אדם
 ונח אחר וברנו בנה זופרתא בודאי חייב באחרון לכריע, ולפי"ו
 לריב"ז היו כל העשרה לכתחייב מבי"ט אלא דעי"ז אחא פטורא
 דא"ש ולא שנים דכיון דשניה הם המתחייבים מיפטר, א"כ
 לרבנן גופייכו נמי מוכה דקרא דא"ש ולא שנים ממעט גם
 בראשון שיש שיפור חיוב במעשה כג אחד ואחד:

[ו] ולפי"ו דברי כה"מ המוכים, דרלו לומר דטעמא דרבנן
 דפטרי צנת אחת הוא השום מקלח נפש אלא
 דהוקשה לכו דלריב"ז לחייב, ומוכה מה דס"ל שאין אנו רואין
 כאלו עשה כרא"ח מעשה מיתה בנה זופרתא בנפש שנחלש עיי
 אחרים כמשי"ב בדרך השני דא"כ לאו מקלח נפש אלא כילה נפש
 היא ולרבנן נמי חייב, אלא דכיון שלא קדש בהמות האחרים

משום דממעטין לכו מא"ש ולא שנים דבשביל שהשתחו במיתה
 זו שנים גרע, כ"י לרבנן בשנים שהרנו כרא"ח כולה נפש אפי"פ
 שא"ש לא השתחף עמו חצרו כיה חייב על מעשה ז מ"מ
 פכשיו דשנים הם פטורין מגזיכ"כ, דא"ח דאיכא למידחי דילמא
 כח בכה תליא ולריב"ז דשנים שהרנו לפולם יש בהן שיפור
 חיוב לכל חד ואפי"פ מעטינהו קרא צפ"כ ל"ל דא"ש ולא שנים
 מיטע ככ"י דא"ח למידעש צטין אחר, אבל לרבנן דעל מקלח
 נפש פטורין איכא לאוקמי קרא דא"ש ולא שנים בדליכא בכל
 חד וחד מינייהו שיפור חיוב אלא בלירופם יחד אבל בדאיכא
 בכל חד שיפור חיוב צפ"ע לא אימטוט כנ"ל. ולפי"ו תליא כך
 מילחא בפלוגתא דריב"ז ורבנן בדרך מהופכת, דריב"ז דמחמיר
 במקלח נפש מיקל בשנים שהרנו צפ"כ כרא"ח כולה נפש ורבנן
 דפטרי במקלח נפש מחייבי בשנים שהרנו כרא"ח כולה נפש.
 וא"כ צ"ד בהוס"פ לו נלועה אחת ומת דסתיה דמחמי היא
 ודחיקא לן לאוקמי כריב"ז יחידאה הדרה קושיית הקלו"ה
 לדוכחה דליגלו צ"ד, דלרבנן ליכא למיפטרניהו משום א"ש ולא
 שנים כנ"ל משום דכרא"ח מבי"ט הוי כה"פ כולה נפש:

[ה] אבל כשנדקדק בדברים אלו נראה דא"ח למיתלי בפלוגתא
 דריב"ז ורבנן ובדבר שקול לאחד מן הצדדים, או
 דמריב"ז נמי לא מוכה דפטורא דא"ש ולא שנים שייך גם
 בדאיכא שיפור חיוב לכל חד וחד, או דמדרבנן גופייכו נמי
 מוכה כ"י. והנה נח שהפסונו לדבר פשוט דבהכוכבו עשרה
 בריא צ"י מקלות צפ"כ הוי לכל חד וחד מקלח נפש משום
 דכמה שטייע האחד למיתתו נגרע ממעשה חצרו והיינו בא"ש
 בכה לפלוגתא דריב"ז ורבנן דלרבנן פטורין ולריב"ז הוי חייבין
 או לאו טעמא שאינו ידוע מי הרנו או דרשא דא"ש ולא שנים
 ומבואר כן בפשיטות בשמ"ק צ"ק שבכחנו וכן כתב כ"ס
 בתלמוד ופסו מפרשיו הגאוני"ם ז"ל שכן הוא גם כוונה
 ברש"י ז"ל, כל זה אינו נכון לכאורה. והנה הריגת מקלח
 נפש מכולה נפש צפ"ע אי אפשר שחיה במתיאות כלל, דדוקא
 צחקין בהייבין על נזק קטן כגדול ועל חלק מדבר הנזק בעל
 בולו שייך למידן פלגא ביזקא, אבל במיתה אין זה שייך כלל,
 דאין חיוב על מיתה חלי חיות כמעשה, וצ"ל שמתחילשו
 עד קרוב למיתה ממנו אלא שעדיין הוא נשאר חי אין בו דין
 מכה נפש ופטור, וכן גם לכיפוך אם היה הלש כ"כ עד
 שנצטיע אחת הוא מה ונגע בו וברנו חייב דו היא הריגתו,
 [ובלבד שלא יבא בגדר גווסם], ונמלא דענין הריגתו הוא רק
 מכה בן שהיא באחרונה המציאה לידי מיתה וממילא לא שייך
 למידן צה מקלח מיתה או פלג, ומה שככה לפני המכה
 באחרונה הגומרת אינה מקלח מיתה שלא באה עדיין במיתה
 גופה כלל אפילו במקלח אלא מכת חבלה בלחוד הוא דכויא,
 ומיתה עצמה היא כלל להלקח למקלוח מקלוח דכל זמן שיש
 חיות קל"ז אין מיתה כלל ומשכחא מיתה באכה כולה לגמרי
 ואין מיתה לתלחין. ובאמת צבוגיין דסוכרין לא אמרינן דחייב
 על מעשה מקלח מיתה משום מקלח נפש צמונן זה שאנו
 פטוקין בו חכו באמת דבר שאינו במתיאות כלל, וכיבי משכחת
 לכו החס מקלח נפש כגון שלא היה בגוף הברלח אלא מקלח
 נפש כל עיקר, דלרבנן אין ברולח חייב אלא כשהיה בגוף
 הברלח נפש שלמה וכשממיתו ממילא הוא הורג כל נפש ולריב"ז
 חייב אפילו כשהיה בגוף הברלח רק מקלח נפש וברג לגמרי
 אחת מקלח וכיבי דמי צבוגסם צידי אדם דודאי ימות מן
 המכות לאחיי אלא שטדין חי חיי עשה חכ מקרי מקלח נפש.
 ורק בראשון זה יליד ענין הריגת מקלח נפש שא"ח לרולח
 לכרוג אלא אחת מקלח בלבד אפילו כשממיתו לגמרי, אבל
 כשהיה בברלח נפש שלמה וברג מקלח וכשחיר מקלח פטור
 אף לריב"ז שאין זה מקלח נפש כלל כמ"מ. וכוא פשוט
 ומבואר והארכנו קלח בתיאורו בשביל הדברים הבאים להלן.
 ולפי"ו מ"י דמחייב ריב"ז אמתקלח נפש הוא רק אמתקלח בתרא
 שהוא מה צה אלא אמתקלח קמא שמתחילתו ועדיין אינו מה
 צה בודאי פטור שאין כאן שם מיתה כלל. ובר ען דין מלינו

לכחוחו אלא צדיק נעשו שלא נחלש כגוף קודם הכחוחו אנו רואין כאלו עשה הכאה זוטרתא בגוף צדיק, איך אפילו מקלה נפש נמי ליכא כגיל ולמה יתחייב אפילו לריב"ב. וכיח דמימ חייבין משום דלכשימק לית ליה דרשא דאיש ולא שנים כמשיל כולכו כחד השיבי וכך לי מיחה עיי הרבה אנשים ביהד כמיחה עיי איש אחד ושפיר חייבין לפי שעי כולם נעשה מיחה, ז"ל דאיך אין זה שייך לפלוגתא דריב"ב ורבנן שהרי צן כולם נעשית מיחה שלמה ולא מקלה וכיון דכולכו כחד השיבי ליחייבו כאריא משום כולם נפש. דעד כאן לא היה שייך לפלוגתא דריב"ב ורבנן אלא אם הרנו צן כולם יחד מקלה נפש אצל הרנו צן כולם נפש שלמה וכחד השיבי לרבנן נמי ליחייבו, דלכאורכי נראה דריב"ב דנעשה עיי שנים וחשיבי כחד לא נחלקק המעשה להרבה מקליות לכל חד וחד כי כיכי נידון צב לומר שכאריא עשה רק מקלה אלא מעשה אחת שלמה כמו שהיה נעשית צן כולם ושניהם כגוף גדול הם. ודמות ראיח לזכ מההיה דשצח (דף ל"ג) דאטיג דשנים נעשו מלאכה בשצח זה מקלה זה מקלה פטורין דדרשינן נעשוחה כולה ולא מקלה דמי עשו שניהם כאחד צב אינו יכול זה אינו יכול חייבין כריי ולא נתמעט כרייג מנעשוחה ולא מקלה, ונראה שהוא משום דכיון דכאריא מסייע למלאכה שלמה לא אמרין שנתחיקה כמלאכה להרבה מקליות לכל חד וחד אלא מלאכה שלמה היא שנעשית צן כולם וכחד השיבי, ואפילו ריש דפליג ופוסק גם צב ביינו טעמא משום דתלתא מיטוטי כחיבי עיי"ג. ולכן היה נראה דנעיי"ג ל"ל להיפוך דס"ל להשמיק דצבכרו עשרה צדיק השיב כאלו הכה כל אחד צב זוטרתא בגוף חלש וכולה מיחה איכא לכל חד וחד ולריב"ב היו כולם להתחייב אף לרבנן כיון דדרשא דאיש ולא שנים לית לכו ומש"ה הולכו לטעמא דאינו ידוע מי הרנו, והא דדחו לטעמא דמקלה נפש רק משום דלריב"ב חייב היה דכוו מלו למיפוך דלרבנן נמי ליחייבו דהכא כולם נפש איכא מטעמא דכתיבנא אלא דעדיפא מינה פריך בדרך קצרה, אצל קושטא דמילתא הוא דצדיק כולם נפש איכא. [ובלתי יבואר להלן דלהלכה עיי כולם נפש איכא הכא טעמא אחרינא]. ולפיי נמלא דאף לרבנן אנו לריב"ב צדיק לטעמא דאינו ידוע מי הרנו ואלי"ב הוא חייבין. ועכשיו נראה דמה שחפסנו במחלט דצדיק הוא רק מקלה נפש לכל חד וריב"ב הים החלמוד שכן נראה לו צדור לחלק הענינים ליישוב קושיית החוס' ציק רייג וחפסו מפרשיו הגאונים ז"ל שכן היא כוונת הרשב"א ז"ל, כל זה אינו נכון ולא זו היא כוונת הרשב"א ז"ל אלא כמו שיבואר בעיני להלן. אך יישוב דברי השמיק לפיי"מ שכתבנו דחוק הוא ועליו לבקש דרך יוחר מרווחה :

[זו לכן] ל"ל לדעה השמיק דס"ל דצבכרו צדיק אנו רואין כאלו הכה כל חד מכה זוטרתא בגוף צדיק שאיי צב ככחוחו לפי מה שילאח עשה צבדי להמית, דכיון שנחלש כגוף רק בשעת הכחוחו ולא מקודם השובה הכחוחו כאלו נעשית בגוף צדיק כמי"ג, ומיי"ג חייבין לריב"ב משום דכיון לית ליה דרשא דאיש ולא שנים כולכו כחד השיבי ונעשה מיחה צן כולם, ולרבנן פטורין משום דאפילו השיבי כחד לא כוי כנעשית מיחה שלמה עיי כולם אלא שנחלקק המעשה להרבה מקליות לכל חד וחד, ודלא כמי"ג למעלה דצבכריי לרבנן נמי כוי נפש שלמה צן כולם לפי שלא נחלקק למקליות לכל חד וחד. והא דנשחייטעו משצח דשנים נעשו מלאכה צדיק חייבין ולא השיב טולם, ולרבנן פטורין משום דאפילו השיבי כחד לא כוי כנעשית מיחה שלמה עיי כולם אלא שנחלקק המעשה להרבה מקליות לכל חד וחד, ודלא כמי"ג למעלה דצבכריי לרבנן נמי כוי נפש שלמה צן כולם לפי שלא נחלקק למקליות לכל חד וחד. והא דנשחייטעו משצח דשנים נעשו מלאכה צדיק חייבין ולא השיב לכל חד וחד כמקלה, יש לדחות דהחם נמי השיב בלמה כמקלה לכל חד וחד אלא דאפשר דשצח שאני, ד"ל דאין קפידא אלא בשמקלה השניה של המלאכה לא נעשית כל עיקר דלא אף אחת מקלה שנעשה לאו כלום היא שעדיין אין שם מלאכה מלב עד שגמרו ואפילו מקלה של מלאכה שלמה לא מקרי דרק שם בגמרו צב שם מלאכה עליה ולא קודם לכן וגם לא אורחא דמלאכה שחייטעו כן, אצל אם נגמרה כל המלאכה כולם עיי שנים חייבין אפיי"ה דהשיב כמי שנעשה כאריא רק מקלה משום דכל אחת מהמקליות שם מלאכה פלה שהרי אינה מקלה בפני

שלמה אלא חלק ממלאכה שלמה שנעשית כצד ולכן חייבין כיון דמי"ג נעשה מלאכה כולה צן שניהם וכויא מלאכה מהשצח וגם אורחא דמלאכה צבדי ליעשות בשנים צב אינו יכול זה אינו יכול, ומש"ה צבדיחה דנעתינן שיכרוצו כולם נפש דוקא. [אך לפיי"ג לא ניחא לן מאי דאיעתיא בהם בשצח (ל"ג) אי צעתינן שיטור לזה ולזה או שיטור אחד לכלן ועיי צחוס' (ריב"ב אחר מר). ולא נאריך צב דלא הובא אלא כעין דונמא וריב"ב צדור צבדענינים דמייתי הש"ס בהם אם שייכים ככ לכא ויעדנו לזכ מדור צפיי"ג וכאן נעצור עליהם]. ולפיי"ג צדיק נמי הליא בפלוגתא דריב"ב ורבנן דלרבנן פטורין גם משום טעמא דמקלה נפש ולא כולך השמיק לטעמא דאינו ידוע מי הרנו אלא לריב"ב ולא לרבנן. ומיי"ג גם לפיי"ג אין להיכוח דריב"ב דדרשא דאיש ולא שנים למאן דחית ליה שייכא גם במקום שכאריא עשה שיטור חיוב בפני עצמו כמש"ל, דאטיג דלריב"ב צדיק עשה כאריא שיטור חיוב מיי"ג זכו רק משום דכולכו כחד השיבי דנמלא שצן כולם כאחד נעשית מיחה שלמה וממילא איכא לכל חד וחד מקלה מיחה, אצל אי לא הוה השיבי כחד כי ככריא נידון כמי שפשה רק מקלה שלו בגוף צדיק ולא יוחר שאין צב אפילו שיטור מקלה מיחה כגיל, ולכן י"ל דלמאן דס"ל דרשא דאיש ולא שנים אין פירושה דמה שהם שנים הוא ענין השוטר דלפיי"ג כללא הוא דמי"ג שיש שנים שניהם פטורין, אלא פירושה דחידשך חורה שאין השנים חצוצים כחד וכמעשה אחת אלא כל חד צאפי נפשיה קאי, וכיון שכן ממילא נמלא שלא עשה כאריא אפילו מקלה מיחה כגיל דהכאה זו לחודא בגוף צדיק אפילו מקלה מיחה לא הויא כמי"ג. ונמלא דאין זה שייך אלא כרייג אצל היכא דכל חד וחד מיחה שלמה ממש עביד כצדיק ליכא למטוטי כלל מאיש ולא שנים דל טעמא דכולכו כחד השיבי אלא תימא דכל חד וחד צאפי נפשיה קאי מי"ג ליחייב שהרי איכו בלחוד נמי מיחה שלמה עביד. ולפיי"ג קרא דאיש ולא שנים לא הוי פטור חדש אלא לגלויי אחת שאין נעשה שנים מנטרפין לאחת היכא דנעתינן לזירוף. [וכעין זה ג'אינו צחי הרשב"א שצח שם ל"ג ח"ל לכך נאמר נעשוחה יחיד שפשה חייב שנים שפשאורכו פטורין, עיקר דרשה העושב אח כולם ולא העושב אח מקלה אלא הא דאמר הכא נעשוחה יחיד שפשאח חייב פירושו הוא לומר נעשוחה העושב אח כולם הוא לבדי ולא העושב אח מקלה כלומר אטי"ג שפשאח כולם צן שניהם עכ"ל. אך כצד כצבנו לעיל שגריך צדור בדמיון כנשאים ולא מקום הכסף פכ טח"ל]. ומיי"ג עדיין אפ"ל גם להשמיק דצדיק כוי כולם נפש לכל חד וחד, אלא דמיקמי דנחה לטעמא דאינו ידוע מי הרנו צב"ב הוה ס"ד למימר דרבנן פטרוי משום מקלה נפש וכוה דחקין נעשין לוצד דחו רק מקלה נפש, אצל לבחר דלסיק לריב"ב טעמא דאינו ידוע מי הרנו שצ ז"ל דרבנן נמי מביט בלחוד הוא דפסרי אצל משום מקלה נפש ליכא למיפטרירי דכולה נפש איח כאן :

[ח] אבל אם הצלינו ארוכה לדברי השמיק מי"ג אין זה מספיק לקיים אח הדברים למסקנא דצב אחת כאריא מקלה מיחה עביד, ודצרי הים החלמוד וככנח מפרשין צבצדיא דהויס צודאי. דכנה אפילו אם נדחוק צבצדי השמיק כמי"ג ואפילו אם נחפוס דמיחה דמי"ג לחקין ושייך צב לומר מקלה מיחה כמו מקלה החק ממש, מה שכראינו אח הפכו למעלה (אוח כ"ג), מי"ג נראה לעריד דדבר זה תלוי צחרי לישני דצב צדיק (דף ריי"ג ע"א) צבור שדחף אח הצבו לצור אי כחי כוליה כחקא עביד וכחי כוליה כחקא עביד או כחי פלגא כחקא עביד וכחי פלגא כחקא עביד, ולא חוקא צבור שדחף לצור דידן כן אלא צבני שזורים שנגחו נמי דינא ככי כמבואר בהם צבור ושור פסולי המוקדשין שנגחו כ"ג, וכחצו החוס' שם (ריב"ב הא כרבנן) דאציי ורבינא ס"ל כחי כוליה כחקא עביד וכחי כוליה כחקא עביד וצדי הלכתא עיי צבצדיים (פיי"ג מהלכות נזקי ממון כ"א). יאי"ב כיי צבכרו י צדיק צדיק דמיירי שיש צבארי"ג צבדי להמית, דהא פריצוכו תנא

הנה לבניא ולבנאי נבא וכו' וכו' כפי מילוי שיש בראשון כבדי להמית דלתיב לרבנן נמי האחרון היינו כדאמרין החם כסוכודרין חנו חנא קמיב דריש כו להניא הכהה את חנרו ואין בו כדי להמית ובא אחר וכו' והיינו שהוא חייב אין בו כדי להמית פשיטא כו, צודאי הינו כוליב חוליה החקא עבד וכו' כוליב החקא עבד דהיינו כולב מיתה, דמאי שנה מיתה שיר מאדם. [ועיי' במלחמות צפ' הפרכ' שם יבס"י"ע (פ"י ח"י ס"ק נ"ז)]. אילס השיטה מקובלת דקרי לה המקל' עבד נפש עבד ליל דקאי רק להניא לישנא דרבא דכאי פלגא החקא עבד וכו' פלגא החקא עבד, ר"ל דהשמיק בא להוכיח דלכוי"ע ואפילו להניא דפלגא החקא עבד ליל הטעם שאינו ידוע מי הרנו, דלא ייבנע ללישנא דכאי כוליב החקא עבד וכו' כוליב החקא עבד דודאי לרבנן נמי ליבא למיפטר השום המקל' נפש אלא אפילו ללישנא דכאי פלגא החקא עבד כ"י דאפשר לומר דכנא נמי האי מקל' נפש מנחת וכו' המקל' נפש מנחת ומכוי"ב פטרי רבנן מי"מ אין טעם הפטור השום מקל' נפש דאי"ב יקשה לריב"ב. ואי"ב אין זה שייך אלא ליישוב דברי השמיק אבל נהסקנא אי"ב לומר כן, דלדין דקיי"ל האי. כוליב החקא עבד וכו' כוליב החקא עבד צודאי הינו האי כולב מיתה עבד וכו' כוליב מיתה עבד. ואי"ב דברי הים התלמוד שנה ליישב קושיית החום' בשור ואדם שדחפו לביר אחאי שור חייב בכופר כיון שאין השור נסקולב כהניבו עשה צניא צניא ותיין דוקא החם פטורין השום מקל' מיתה משאי"ב הכא דהפוכו צניא איבא כולב מיתה לכל חד, הנה לפי הני"ל דברים אלו דחויין מעיקרן דמרא דמשטתה דשור ואדם כ"י מאן ניבו רבא ואיבו ס"ל ללישנא קמא דכאי כוליב החקא עבד וכו' כוליב החקא עבד והינו כהניבו עשה צניא צניא כל חד וחד כולב מיתה עבד ואפ"ה פטורין והינו ליפטר מכופר להאי לישנא, ובלאי"ב נתי' דבריו אינם דאי"ב לפרש טעם הפטור דצניא משום מקל' נפש דאי"ב לריב"ב ליהיינו כמו שדחה השמיק, וכו' הדין והוא השעה שאין להכניס כוונה זו בדברי הרשב"א ז"ל כמו שחבנו הניאוי"ב מפרשי הים ז"ל. ולפי"ז יולא לן דלדין דכאי כוליב החקא עבד וכו' כוליב החקא עבד שפיר הוכח דאפילו צדאי"ב שיטור חייב לכל חד וחד מיפטרי מקרא דאי"ב ולא שייב, והינו דמנפיה דקרא דאי"ב ולא שנים לא מוכח מידי דאיבא למימר דאחי להניבו כ"י מקלות ואין בכל אחד כבדי להמית דלא שייך לומר צזה כוליב החקא עבד כמובן, וכמובאר בטור חו"מ (כ"י ח"י) בשם ברמ"ב בשנים שהזיקו וצרה האחד דהשלהס מאחר ח"ל דוקא עד שיעור שבי חייב ציב אכאי נוקא היבא דכוי עבד ליב איבו להודי אבל טפי לא, ובי"ת בחוס' צ"ק (דף ר"ג ע"א ד"ב לעולם), מי"מ מדפטר צברי"ח צניא דכוי"ב כניס בכארי"א כ"י להמית כני"ל וכחנ רשי"י שטמא דאי"ב ולא שנים שיימ דככ"ב נמי קאי קרא דאי"ב ולא שנים. אך ללישנא דכאי פלגא החקא עבד לא מוכח, ד"ל דהינו מקל' מיתה עבד ומשוי"ב פטורין מאי"ב ולא שנים אבל היבא דאיבא כולב נפש לכל חד אינם נפטרין כני"ל. ולפי"ז מיהב קושיית הקלובי"ח דאי"ב לביד לגלות דזה נתי' חשיב כעשה שכהניבו ללישנא דכאי כוליב החקא עבד כ"י. ואי דלישנא צהרא דרבא דכאי פלגא החקא עבד כ"י יקשה ממחני דכוס"ף לו רשעב ר"ל דס"ל להחום' כמו שהראינו פנים לעיל דדוקא צחקין שייך פלגא ופלגא אבל צמיתה כולב מיתה עבד לכוי"ע שאנו דאין כאלו ככ"י כ"א צנוף נחלש כמש"ל:

[ט] שבת אינו ורואה דכוונה אחרת לטוב צענין זה. דכנ כמש"ב רשי' ותלמודי בר"פ צשמ"ק דעממא דצניא פטורין הוא משום שאינו ידוע מי הרנו וכחננו לעיל (אוח ב') דכסנר דצריכס הוא משום שאי"ב לעמוד על למחשו של דבר אם הרנו כולס כאלה צדויק ואפשר שקדם אחד מהם וכו' כ"י כ"י להמית, כנכ לפי מובן ז"ל קשה קל' דאי"ב חילא צפונתא דריב"ב ורבנן צכוכוח (דף י"ז) אם אפשר ללמס

או לא דריב"ב סבר אפשר ללמס ואפילו לרבנן דסברי צדי שמים אי אפשר ללמס מי"מ צדי אדם אינעיא לן החם אם אפשר ללמס. ויותר מזה קשה דרשי"י ז"ל סותר אי"ב שנסוכודרין כהב כהפעם השום אי"ב ולא שנים וצ"ב כהב לפי שאינו ידוע מי הרנו. לכן נראה לומר דלריב"ב אנו לפני הסעמים וכל אחד ממלא את השני. דהחום' סוכודרין שם (ד"ב צנוסס) כחננו וז"ל חיימא אוחו ששאלו נוסס אחאי פטור [פ"י דצוא"ז האחרון חייב לריב"ב אבל הראשון ששאלו נוסס לכוי"ע פטור] הא חננו נוססין למיתה כ"י וי"ל דכיון שהקילב עליו שורכ שחושבן אוחו כדאמרין צסמוך ואפי"פ שאמדוהו למיתה אין הורנין כ"י שהוא מי חמנין נמי דלומדין למיתה וכו' ח"י אפי"ג דרובא מייתי בלכך כיון שנה אחר וברנו פטור עכ"ל, כ"י חזינן דאפי"ג דאמדוהו למיתה מי"מ בשנה אחר וברנו שלא נפבר ע"י החניסב שמת מחמתו אין הורנין אוחו. ונראה דחובי גם כוונת רשי' ותלמודי כ"י"פ שאינו ידוע מי הרנו פ"י דאפי"ג דמיירי שיש בכארי"א כ"י להמית ואפי"ב אי האי כולב מיתה עבד וכו' כוליב מיתה עבד חייב כיון שנס אחריב המיתה. כ"י לא נפבר ע"י כ"י נהבנ ופטור, דודאי לא עדישא צנא אחס מצוא"ז וק"ו הוא ומכ אם הנה צפי"פ כהבא זו שיש צה אומד מיתה אלא שעדין כ"י ניסס ובא אחר יברנו פטור [בראשון] משום שלא נפבר שמת על ידו ובמ"א היב נשאר חי נגד הרנו ובאחרון גרם מיתה, זה שקדמה גם הכאה האחר וצאה צניא עם כהכחו אינו דין שנה יברנ שהרי לא נפבר שמת על ידו ואכן ציודר צענין. ובשח"א אין זה שייך כלל לאפשר ללמס דאפילו הרנוהו צניא צמחום נמור נמי איבא האי טעמא. אך אין טעם זה מספיק אלא אם נאמר דצענין שיכרוג כ"א כל כנספ חב לא נפבר, אבל אם יימא שא"ל אחד דוקא אלא שנים שהרנו ציחד נמי כהד חשיבי לתייביו כולבו, שהרי כולבו כהדא הרנוהו למתי ונפבר שמת מחמתם צידיק כולב ואין זה שייך לסברת החוס', לוב צלנו לידי דרשא דאי"ב ולא שנים ואין זה מיטוטא לפטור את השנים צהקום דאי לאו האי קרא היב כארי"א חייב צפי"ע אלא לגלויי אחא דלא וזמרינן ששנים מלטרפין נמישווי כהדא מעשב וכו' אחד ומשוי"ב אין לתייבס צצבל שהרנוהו טולס ציח", ואי"ב שוב אנו לריב"ב שיבא לכל חד וחד שיטור חייב צפי"ע חכ ליבא צצת אחת שהרי לא נפבר שמת מחמת כהכחו כני"ל, וממלא שאנו לריב"ב לפני הסעמים יחד. ולפי"ז שפיר אמרינן דכאי פלגא מיתה עבד וכו' כוליב מיתה עבד כני"ל ומי"מ פטורין שאין כאן צירור החניסב. וכ"י ר"ל גם צכוונה כרשב"א צחיורלו לקושיית החום'. מכופר, דאיבו נמי ס"ל דרשא דאי"ב ולא שנים כמבאר צחיודשו לצי"ק (דף כ"ז פ"א) ולהכי בעשה מקלות פטורין צצניא דכיון דממשטינן מאי"ב ולא שנים שאין מעשיבם חשונין כהד אין כאן כולב נפש שלא נפבר שמת על ידו לחוד כני"ל, אולם סבירא ליב דעד כאן לא אינעמו מאי"ב ולא שנים אלא בעשה מקלות שחס כלים מיוחדים וכארי"א עשב מעשב שלו צפי"ע צמקל מיוחד וכלכך בשנים נינובו. אבל דחפוכו יחד ממס דחופר אחת או ד"הרכו צסוי"ף אחד כהד חשונין לכו ולא כ"י כלל כשנים, חכו דמיסחי"ע מכור ד"י יכרב אי"ב צור כחיו אחד ולא שנים ואפי"ב כשצ"ק"ו אכן אחס חייבין ומיקרי כ"י יכרב אי"ב וכ"י צחד כלי מקרי אי"ב כ"י יכרב. אולם החום' פלוגי פ"י וס"ל דככ"ב נמי אינעמו מאי"ב ולא שנים, וכן ברמני"ס שכתב וכן צדחפוכו לחוך כמי"ס פטורין פלוגי עליב. ועיי"ש צרצ"א שכתרי"ס מוריס כמש"ל:

ועפי"ז יולא לן דצני"ד ככוס"ף לו רשעב אחת ומח שכליה ציד נעשב שלוחו של כל כ"י כ"י טולס שפיר מ"ו צ"ד לכחחייב גלות ולא כ"י כעשה שכהניבו כיון שכל אחד ואחד עשב מיתה שלמס ונפבר שמת על ידו ודאי, ואין לפוטרי"ס לא משום אי"ב ולא שנים ולא השום חסרון כנידור, דאי"ב ולא שנים צה רק לכארי"א שלא נרף מעשב שניבס יחד אבל כשי"פ בכארי"א שיעור חייב לגמרי אין למעט מזה וחסרון ציודר נמי אין

דטעמא דראשון פטור כו' משום דשבתא אחר וכו' לא נחבר
 שמה מחמתו אין גי' כלל זין כי' האחרון צר חיובא או לא,
 ודבר צדור כו' שאם עשכ את חצרו גוסם ופעלה און מעלמא
 והרנחו שכרולא פטור לפי שלא נחבר שמה מחמתו. אך יותר
 נחכ דברי המכרשיל תמוכין, דאם נאמר כדבריו דשיך לדון
 את הצור כאחרון ולפטור בשבילו את הראשונים איי' כשדחשו
 שור צפי' מאי ינחא ליב בא מי' צור כוי אחרון ויפטור
 השור. אפי' דאין מקום כלל לומר כן לפי שאין כנאח הצור
 צאח מעלמא אלא עיי' דחיפה בשור היא צאח ומעפין היא,
 ואדם כזרק חץ וכו' את חצרו צודאי לא שיך לומר שחץ
 משותף צמיחתו דכח ניבו שזרק את החץ ועיי' כו' מחסי' צ
 כעובד, וכן כוצו לחוך המים או לחוך האש, [אך נחקף אפי'
 דחייב גם הצור וכו' חייב לענין ממון שעה תקלה שיזבלו לחוק על
 ידה אפילו עיי' דחיפה אחרים ובלבד שלא עיי' צו דעה, עיי' חסי'
 צכונין ותרס צ"ק (דף ר' ע"א ל"ה לחא"ו), ואולי י' נאון זה גם
 צדרי המכרשיל, החתק], ואיי' צדחפו אדם ואחיי' שור נמי
 ליכא למיפקר מצור מכאי טעמא. ואיך שייכב כסבר כדבר
 הכב דברי המכרשיל זיל תמוכין צמאי דקוסבה ליב רק
 צדחפו אדם ואחיי' שור דליכוי שור כאחרון וצדחפו
 שור לחודיכ ינחא ליב, וכוא פלא. אולם נראה לעני' ד
 דברי המכרשיל זיל נכונים מלד ענאם דאפילו דחפו
 שור אחר האדם אינו נידון כאחרון לכחסי' אפילו
 לריצ'י, לפי שדחיסתו עדיין לא בזיקו האדם ואימת צא
 היקו של אדם צפעכ שביע לצור וכן היקו של שור לא
 נעשה צדחיסתו לחודא עד שביע לצור, ואיי' לענין עיקר
 כייחכ לאו זה אחר זה אלא צנח אחת כוא שברי צכנעתו לצור
 שביא שעת הכחק של שניכס משותף האדם עם כשור
 צבי' אפי' דכ דחף ראשון חכ דחף אחרון וצודאי פטור
 כאחרון חף לריצ'י, דעד כאן לא מחייב ריצ'י את כאחרון
 אלא צקירצ את מיחתו שצאחתו קירוצ כייחכ לא נשחחף
 כראשון עמו אכל צלל קירצ מיחתו לא, ועיי' אהכ זיל שקירצ
 השור את מיחתו כגון שפי' דחיפה כאדם לחודא עדיין כי' כ
 שוכה למח ועיי' כוספת כה דחיפה כשור נחקרצב שעת
 מיחתו צצור, [חכ שיך רק צכצטכ דעי' כוספת כה כדחיסכ
 של כשור נחחק כה ככצטכ אכל לענין כצלא ליכא למימר
 ככי. אולם לענין כצלא נמי איכא לאשכחי קירוצ מיחכ כגון
 שפי' דחיפת האדם לחודא כי' שוכה לפי האומד איכ זמן
 עד שיגיע לצור ועיי' כוספת כה דחיפה כשור כקדיס לכגיע
 לצור ולמח כצצלא], אכל צככי' נמי נראה דהשור פטור,
 שברי צזאי' כראשון פטור לדברי ככל וכוא משום שלא נחבר
 שכי' מח על ידו אפי' דאיכא אומד כמי' החוס' ואיי' מכאי
 טעמא גופיכ יפטור גם כאחרון שדחיסכ לפי שלא נחבר גם
 להיפוך שלא כי' מח צאחכ שעה גם מחמת דחיפה
 כראשון [ואם לא הגיע צאחכ שעה לצור גם מכח כראשון,
 דככל רק צאומד כוא ולא סגי כשלא נחבר] וממילא לא נחבר
 אס כאחרון קירצ אה מיחתו, ואי אפשר לדינא דאחרון חייב
 לכתיקייס אלא כשנגמר כצר מעשכ כראשון וראינו שערין כוא
 גוסם וחי וצח כאחרון וכו' שחצבר נן שקירצ את מיחתו,
 וכן צכביא דרצב דדף כיו זרק חינוק מראש כנג וצח אחר
 וקבלו צסיף דלריצ'י כאחרון חייב דראינו שערין כוא חי ויש
 כאן קירוצ מיחכ צצירור עיי' כאחרון, משאי' ככא דעד שלא
 נגמרכ פעולת כדחיסכ של כראשון דהיינו עד שלא הגיע לצור
 צא אחרון ודחפו גי' שלא כרגו מיד צאחכ שעה אלא שכקדיס
 לפי האומד להגיעו לצור או לחק את ככצטכ שלא נחבר
 עדיין שלא כי' מגיע לצור ולא כי' מח צאחכ שעה שמה
 עכשיו גם מחמת דחיפה כראשון לחודא צודאי כאחרון פטור
 דאין כאן צירור קירוצ מיחכ על ידו. ואולי אפשר לדחוק כן
 גם צדרי המכרשיל וצאמרו סיי' כצור משותף צי' כוחתו
 שכצור משותף לדחיסתו כאדם וכשור לענין שעת כמיחכ ואין
 כאן ראשון ואחרון צצירור, אכל רחוק כוא :

אין כאן כעובד, ואיי' כדרא קושיית הקולכיה לדוכחכ. אכן
 יל דחוס' פליגי עיי' וסברי דאיש ולא שנים ממעט לגמרי
 כי'כא שנשחחף אחר עמו אפי' שיש צו כדי חיוב, ומשוי' לא
 מתנאי קושייתם צכופר ככרשבי' וכו' וכו' לומר דמיירי שלא
 דחפו ציחא אלא כיא צפי'. וצ' מן כל דין כוכ ראיחי צחי'
 כרמי' לסנכדרין עיי' שכי חיל כוככו י צבי' צי מקלות
 צבי' דיי' פטורין דכא כולכו כי' כדדי ינכו מאי אמר
 לקטליכו לכוככו כה כתיב נפש תחה נפש ולא שחי נפשות
 קחה נפש ואי' דאמרי לכ משום דכתיב איש כי יכח ולא
 כשכוככו רבים עכיל, וצ' כוא דלשעמא קמח פטורין ככל
 גחוי אפילו כשעשכ כל חד וחד כולכ מיחכ ונחבר שמה על
 ידו דלפולס אין שחי נפשות תחת נפש אחת וכדאמרין בעלמא
 עין תחת עין ולא עין ונפש תחת עין:

מ' ולפי מכ שביארנו דפטורא דצבי' כוי גי' משום שלא
 נחבר שמה מחמת ככאחיו אפי' שחמדוכו יולא
 לו דבר חדש. דכוכ ראיחי צבי' מניח (מלוב ליד) שרלכ לומר
 דכפס צפעשאו כראשון גוסם וצא כשני וכו' פטרי החוס'
 כראשון משום שלא נחבר כי' צפעשאו ראשון טריפה וצא אחר
 וכו' ראשון פטור מרי'. אכל צמחית אין דבר כן דכחי'
 כרמי' לסנכדרין שם כחצ לכדי' דצעשאו טריפכ כראשון
 חייב ומצואר אללנו (צסי' כ') דנראה דהחוס' נמי מוודו ליב
 כוכ. חייק נחכ דאפי' דצעשאו טריפכ אין כרולא נכרג עד
 עד שימות, כמבואר בגיטין (דף מג ע"א) כופר אינו מעהלס
 אלא לאחר מיחכ עיי' צרשי' וכארכנו שם צסי' כריל, מי' כ
 כצנח אחר וכו' כראשון חייב ואין אנו לריכין לצירור לפי
 שפרישכ ודאי מח נחמת ככאחו. איי' לפי כריל דפטורא
 דצבי' כוא נפוס שלא נחבר שמה על ידו כי' אין לפטור
 י שכו צבי' אלא אס אמדוכו שחמתה ככאח כאריל ימות
 מלמת חולשכ דאו אנו לריכין לצירור אכל אס עשאוכו צככאחס
 טריפה כאריל כמקום מיוחד שפיר כולכו חייבין דככא אין
 אס לריכין לצירור. אך לדעת כרמי' גופיכ דפטורא דשנים
 כוא משום נפש תחת נפש דככי' אין שחי נפשות תחת נפש
 אלא אפילו כשכרגו כיא לגמרי ענש וכן לפיי' שכרליו
 פיי' לומר דנס מאיש ולא שנים נחמעט ככי' כי' דככא
 נמי פטורין, וצמילא צרי' נמי נידונים כל כבי' כעשכ
 ששוככו ופטורין וכלכך שליח ציד חייב ומיושצ קושיית
 כקולכיה. וכענין לריך עוד עיצוד וצירור רצ ויכא די כוכ
 לפיי':

ענין ב

י"א ומדי פסקינו בקושיית החוס' ציק רג צמה שכשור
 חייב צכופר נעיר כוכ אונצ אורחא צמה שחילרו
 חיל וצרכ ללא חייבי כשדחפוכו שניכס צנח אחת אלא כל
 אהד צפני פלגו פכיל, וכפי שצורה פשטות דצריכס רלונס
 לומר שדחפו כרליו, וקכב טובה כרי כוכ נמי לרצנן פטורין.
 וראיחי שכבר עמד כוכ כמכרשיל וכתצ דפירושו דרצב דיבר
 צבי' צפי' אכל אין כפסט שלפולס דחפו יחד רק שאינו
 פיי' סיי' אין כשור צכקילכ אפילו אס דחף אחר האדם,
 ואחיל דכלכ כריצ'י שכאחרון חייב סיי' כצור משותף צי'
 שכרי'. וכמכרשיל זיל כחצ עליו דדחק לומר דרצב חייבי צבי'
 פפי' דכולכ מילתא אשור ואדם קאי, ונראה לקייס דצריכס
 לריצ'י וכשור דחפו אחר האדם, ולא שיך למימר שכצור כוי
 אחרון כין דלא שיך חיוב מיחכ צצור עכיל. וצוכ רלכ
 כמכרשיל לסגן טענה כמכרשיל דסי' כצור משותף. אכל
 דצרי סוכוכין מלד, דשכ שכתצ ולככי לא שיך למימר שכצור
 אחרון כין דלא שיך צי' חייב מיחכ אין ז סברא כלל, דכין